

УДК 327-021.324(510+477)"20"
DOI <https://doi.org/10.32782/app.v72.2023.13>

Ю. П. Мателешко
orcid.org/0000-0001-5327-8354
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій
Ужгородського національного університету

НАПРЯМИ ТА ІНСТИТУЦІЇ «М'ЯКОГО» ВПЛИВУ КИТАЮ В УКРАЇНІ

Одночасно із зростанням ролі КНР у світовій економіці та політиці, вона почала формулювати власну теоретико-практичну модель «м'якої сили», засновану на поєднанні марксистських і конфуціанських ідей. Китайські цінності стали розглядатися як такі, що здатні конкурувати з американськими ідеалами демократії, прав людини та свободи слова, які поширюються по всьому світу через використання Сполученими Штатами власної «soft power». Світова консалтингова компанія Brand Finance розмістила Китай на четвертому місці (після США, Британії та Німеччини) серед топ-10 найвпливовіших держав за рейтингом «soft power» 2022 р. (Global Soft Power Index, 2022). Актуальність дослідження «м'якого» впливу Китаю в Україні обумовлюється зростаючим глобальним лідерством КНР як економіки-супердержави, широкими перспективами подальшого розвитку україно-китайських відносин, а також недостатнім висвітленням цієї теми в науковій літературі.

Хоча тема китайської «м'якої сили» привертала увагу багатьох науковців, український аспект цієї проблеми загалом залишається малодослідженим. Вчені перш за все цікавились культурними складовими «soft power» КНР. Так, Чень Ченьлін з Університету Хучжоу, спираючись на статистичні дослідження, спробував з'ясувати вплив культурної «м'якої сили» Китаю на Україну (陈陈林, 2018, с. 22–23). А.Кравченко стисло охарактеризувала основні напрями культурної дипломатії Китаю в Україні (мова, освіта, традиційна та сучасна культура тощо) (Кравченко, 2021, с. 101–102). Питання «soft power» Китаю в Україні розглядалося і в засобах масової інформації. Зокрема О.Ворожбит досить детально розглянула її культурні та економічні складові (Ворожбит, 2019). Г.Ерман аргументовано спрогнозував руйнування китайської «м'якої сили» в Україні у разі відкритої підтримки владою КНР РФ у російсько-українській війні (Ерман, 2023).

Останні два десятиліття Китай активно посилює культурну складову свого «м'якого» впливу. Успішному розвитку цього напрямку сприяє наявність розгалуженої мережі Інститутів Конфуція, що відповідають за поширення китайської культури та мови у світі. Ці інституції є некомерційними культурно-мовно-освітніми центрами при зарубіжних навчальних закладах-партнерах.

Станом на кінець 2019 р. у 162 країнах та регіонах світу, які розташовані на шести континентах, функціонувало 550 Інститутів Конфуція (Confucius Institute). В Україні перша така інституція була заснована в 2007 р. в Луганському національному педагогічному університеті (Сайт Посольства...). У 2008 р. був заснований Інститут Конфуція при Харківському національному університеті ім. В.Каразіна, 2009 – Київському національному університеті ім. Т.Шевченка, 2013 – Київському національному лінгвістичному університеті, 2014 – Південноукраїнському національному педагогічному університеті ім. К.Ушинського, 2021 – Вінницькому національному технічному університеті, а також Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В.Гнатюка (Мателешко, 2022, с. 114; Confucius Institute). Крім того, в 2019 р. при Національній музичній академії України ім. П.Чайковського був заснований Музичний центр Конфуція.

Фінансування діяльності Інститутів Конфуція в Україні здійснюється з таких основних джерел: платні освітні послуги самих центрів, кошти приймаючих університетів, фінансові надходження від уряду Китаю (Горюнов, Прохоров, Сахно, 2021, с. 49).

Головними завданнями Інститутів Конфуція є розвиток спілкування китайською мовою, поглиблення розуміння китайської культури та мови у світі, а також сприяння міжлюдським

обмінам між КНР та іншими країнами (Мателешко, 2022, с. 114–115). На основі аналізу матеріалів веб-сайтів та сторінок в соцмережах, можна виділити такі види діяльності Інститутів Конфуція в Україні: 1) організація курсів із вивчення китайської мови та проведення тестування на знання цієї мови; 2) підготовка та атестація викладачів і вчителів китайської мови; 3) участь в організації різноманітних конкурсів з китайської мови; 4) сприяння науковим дослідженням у галузі китаєзнавства; 5) організація різноманітних курсів із китаїстики; 6) проведення просвітницьких заходів, спрямованих на просування китайської культури; 7) організація та стипендіальна підтримка стажувань у КНР для українських студентів і викладачів; 8) підготовка та видання літератури з китаїстики.

Аналогами Інститутів Конфуція є Класи Конфуція (Школи Конфуція), що, як правило, працюють в системі загальної освіти. В Україні згадані інституції створюються при університетах та спеціалізованих школах. Підтримку діяльності Класів (зокрема й фінансову) надають китайський уряд, Посольство Китайської Народної Республіки в Україні та Інститути Конфуція.

Сьогодні Класи Конфуція функціонують в Сумському державному університеті (з 2010 р.) та Київському університеті імені Бориса Грінченка (з 2018 р.). Крім того, в Національному університеті «Кієво-Могилянська академія» та Запорізькому національному університеті діють Школи Конфуція (розпочали роботу відповідно в 2011 р. та 2017 р.). Класи Конфуція також створені в Київській гімназії східних мов №1 (2015 р.) та Одеській спеціалізованій школі №117 (2020 р.). Види діяльності створених при українських навчальних закладах Класів (Шкіл) Конфуція загалом подібні до тих, які здійснюють Інститути Конфуція.

У 2016 р. за сприяння профільних міністерств України та КНР та за підтримки посольства Китайської Народної Республіки в Україні було створено Українсько-китайський центр розвитку культури і освіти. Головними завданнями Центру є сприяння: 1) зростанню інтересу до китайської історії та культури; 2) вивченню китайської мови в Україні; 3) якісному діалогу між Україною та КНР (Українсько-китайський центр розвитку...). Популяризація китайської культури в Україні та просування міждержавних культурних відносин також є ціллю створеної в 2017 р. громадської організації «Центр Культури та Мистецтв Китаю» (Центр культури та мистецтв Китаю).

Вища освіта є одним з найбільш ефективних напрямів «м'якого» впливу Китаю, який передбачає розвиток академічної мобільності, надання грантів закордонним студентам, реалізацію спільних освітніх програм, популяризацію китайських вишів тощо. Дипломи останніх відповідають міжнародним стандартам та визнаються в більшості країн світу, зокрема в США, Канаді та європейських державах (ChinaStudy...).

На міждержавному рівні сприяє розвитку програм академічного та культурного обміну студентами створена в 2011 р. Підкомісія з питань співробітництва в галузі освіти між Україною та КНР. У 2021 р. під час засідання Підкомісії відбулася церемонія заснування Альянсу українських та китайських університетів. Одним з пріоритетних напрямів діяльності Альянсу, що об'єднав 92 китайських та 49 українських закладів вищої освіти, визначено розвиток академічної мобільності студентів та науково-педагогічних працівників. (Співпраця у сфері освіти).

Залученню українських студентів до грантових програм КНР сприяє недержавна компанія Українсько-Китайський центр Шовкового Шляху. Для участі українських студентів у стипендіальних програмах вищої освіти всіх рівнів спільно із китайською стороною запущено єдину в Україні грантову аплікаційну систему «ChinaStudy: Online». Українсько-Китайський центр Шовкового Шляху має розгалужену мережу партнерських університетів КНР, з якими він має контракти та замовлення на набір українських студентів і виступає офіційним представником приймальної комісії. (ChinaStudy...).

У 2018/2019 навчальному році в Китаї проходили навчання 3090 українських громадян. З початком пандемії коронавірусу рівень академічних обмінів між Україною та КНР суттєво знизився. Станом на травень 2022 р. у Китайській Народній Республіці здобували освіту 1505 студентів з України. (Співпраця у сфері освіти). У 2018/2019 навчальному році уряд КНР профінансував 76 стипендій для українських студентів. У 2021 р. для громадян України,

які навчаються в китайських вишах, були виділені 54 стипендії. (Горюнов, Прохоров, Сахно, 2021, с. 45).

Важливе значення для наукової мобільності має грантова система «Один пояс, один шлях» – єдиний онлайн-портал для подачі заявок українськими вченими на участь у грантових програмах КНР для спільних досліджень. За роботу цієї системи відповідає вже згадана компанія Українсько-китайський центр Шовкового шляху. В рамках ініціативи вчені з України, що працюють у різних галузях (машинобудування, енергетика, матеріалознавство, електротехніка, робототехніка, комп'ютерні науки, медицина та ін.), запрошуються для участі в роботі наукових лабораторних і дослідницьких центрів китайських університетів. (Українсько-китайський центр Шовкового...).

Ефективними інструментами «м'якого» впливу КНР є засоби масової інформації. Профільні експерти, опитані Радіо Свобода, визнають зростання інформаційного впливу Китаю в Україні. Однак, на їхню думку, КНР не має окремої інформаційної стратегії щодо України через ставлення до неї як до частини пострадянського російськомовного простору (Солонина, 2021а).

Найбільш відомими та потужними є державні китайські медіа «Сінхуа» та «Женьмінь жибао», які подають інформацію іноземними мовами. Однак україномовних версій сайти цих ЗМІ не мають (натомість є російськомовні та англійські, якими можуть користуватися українці). Дослідники китайських інформаційних впливів зазначають, що кореспонденти, які готують матеріали про Україну для цих агенцій, переважно є співробітниками посольства КНР в Україні, а відтак підзвітні китайському уряду (Солонина, 2021а).

Одним з помітних інформаційних майданчиків є сайт Посольства Китайської Народної Республіки в Україні, який станом на 2023 р. доступний тільки двома мовами: китайською та російською (проте є україномовна фейсбук-сторінка посольства). Російськомовна версія сайту містить досить застарілу інформацію (в деяких підрозділах вона взагалі відсутня). Китайськомовний варіант хоча і є більш насиченим, частина його контенту теж давно не оновлювалася. (Сайт Посольства...).

Існувала практика проведення урядом і посольством КНР щорічних масштабних та безкоштовних пресових турів для українських журналістів з різних медіа (зокрема проросійських), що, на думку деяких експертів, призводило до появи односторонніх та компліментарних публікацій про Китай (Солонина, 2021а).

З кінця 2018 р. функціонує український російськомовний медіаресурс про Китай Silkbridge. Як відмічають І.Климчук та С.Орлов, інформаційні матеріали видання зводяться в основному до тем протистояння між КНР та Заходом, а також покращення відносин між Китаєм та Україною (Климчук, Орлов, 2021, с. 189). Крім того, джерелом частини новин є дані китайського медіаресурсу Saixin, а в деяких повідомленнях простежується російський наратив «КНР та РФ проти країн Заходу».

Чи не єдиним державним китайським медіа, яке адаптувало свій контент для України, є Міжнародне радіо Китаю (CRI). Українську редакцію Медіакорпорації Китаю створили у 2008 р., тоді ж офіційно відкрили сайт CRI on-line українською мовою. В 2013 р. на цьому сайті було запущено онлайн радіо з українським мовленням. У 2017 р. українська редакція відкрила офіційну сторінку в мережі Facebook, яка сьогодні нараховує більше 300 тисяч підписників. Це робить її найпопулярнішою україномовною сторінкою про Китай у Фейсбукці. В 2018 р. українська редакція Медіакорпорації Китаю у співпраці з українськими медіа започаткувала щотижневу програму «П'ять хвилин про Китай», що виходить в ефір на українському телебаченні. Українська редакція також займається виданням книжок, які популяризують китайську історію, традиційну культуру та мову в Україні. (Знайомство з українською редакцією...). Попри якісний контент та широку присутність на різних інтернет-платформах, експерти відмічають суттєвий недолік Міжнародного радіо Китаю, притаманний всім державним медіа країни: воно надає пріоритет офіційним заявам керівництва компартії КНР.

З метою поширення сучасних знань про Китай, сприяння розвитку україно-китайських відносин та зміцнення позитивного іміджу КНР в Україні 1999 р. було засновано журнал «Україна – Китай». Сьогодні видавцями україномовного журналу, який виходить за підтрим-

ки Посольства КНР в Україні та Інституту сходознавства ім. А.Ю.Кримського, є Українська асоціація китаєзнавців та ТОВ «Компанія «Ти і Право» Ленінський Груп». Типовий номер видання містить такі розділи, як економічна та політична аналітика, інтерв'ю з відомими людьми, культура та освіта, хроніка китайсько-українських відносин, а також промо-публікації. (Журнал «Україна – Китай»).

Експерти, опитані в 2021 р. Радіо Свобода, виділили найпоширеніші теми про Китай, які з'являються в українських медіа: китайська вакцина від коронавірусу, яку закуповує Україна; економічна співпраця між Китаєм та Україною, зокрема в контексті проекту «Один пояс – один шлях»; приватизація китайцями українських активів, зокрема скандал навколо компанії «Мотор Січ»; протистояння США та КНР (у провладних китайських ЗМІ поширюється думка, що воно принесе шкоду як обидвом країнам, так і решті світу); економічні успіхи Китаю; природа і культура КНР; проблеми з правами людини в Китаї; протести в Гонконзі. Дві останні теми найчастіше подають західні медіа, а також інформаційні платформи китайської опозиції за кордоном. Щодо більшості українських та провладних китайських медіа, які адаптують для України свій контент, то повідомлення про КНР, на думку більшості експертів, або компліментарні, або нейтральні. (Солонина, 2021а).

Сприятливі умови для розвитку китайської економічної «м'якої сили» в Україні створює жваве торговельно-економічне співробітництво між державами (згідно статистичних даних, до 2022 р. Китай був одним з головних торговельних партнерів України (Економічна статистика...)).

Важливим елементом економічної складової «soft power» КНР є китайські бренди. Згідно рейтингу Global 500 за 2022 р., складеному британською консалтинговою компанією Brand Finance, 14 китайських компаній (зокрема ICBC, Huawei, China Construction Bank, WeChat, TikTok/Douyin та ін.) увійшли до топ-40 найдорожчих світових брендів (Global 500, 2022). Також зростає значення Китаю як країни-бренду, що складається з великої кількості менших брендів та конкретної продукції. У цьому контексті варто навести дані статистичного дослідження споживацьких настроїв в Україні, проведеного 17-18 лютого 2023 р. компанією Gradus Research. За умови однакової ціни та якості українці віддають перевагу Україні, Німеччині, США та Великобританії. Китай також не увійшов в топ-5 країн згідно критерію привабливості брендів завдяки високій якості (лідуючі позиції тут зайняли Німеччина, США, Велика Британія, Україна та Італія). Натомість завдяки привабливій ціні брендів/продуктів Китай (32%) посів третє місце (Україна – 54%, Польща – 35%, Німеччина – 9%, США – 8%). Таку ж позицію (39%) КНР займає за критерієм привабливості брендів/продуктів завдяки широкій доступності (Україна – 59%, Польща – 40%, Німеччина – 13%, США – 9%). (Made in Ukraine..., 2023). Загалом популярність китайських продуктів серед громадян України є досить значною, а такі бренди, як Huawei, Lenovo та TikTok стали невід'ємною частиною повсякденного життя українців.

Істотному «м'якому» впливу китайської діаспори в Україні перешкоджає її нечисельність. Детальної офіційної інформації про її склад, особливості та діяльність в Україні сьогодні немає. Згідно перепису населення 2001 р. українських громадян китайського походження було трохи менше 2,3 тисячі осіб. Якщо ж врахувати чисельність китайських громадських об'єднань, то розмір діаспори може бути в декілька разів більшим (лише Одеська Асоціація китайських бізнесменів нараховує понад три тисячі осіб). Китайська спільнота в Україні зосереджена у декількох великих містах: Одесі, Києві, Харкові та Львові. Вихідці з материкового Китаю, які загалом складають понад 90% чисельності китайської діаспори, на думку Мартіна Гали з Карлового університету, розглядаються Пекіном як потенційний мобілізаційний актив для досягнення своїх міжнародних цілей. В Україні більшість китайської спільноти складається з недавніх мігрантів, які прибули після падіння СРСР та зберігають міцні сімейні та ділові зв'язки з батьківщиною. Це, на думку М.Гали, означає, що вони потенційно можуть перебувати під інформаційним впливом офіційного Пекіна. (Солонина, 2021b).

Інституційне оформлення китайської діаспори відбулося в 2016 р. шляхом створення в Києві громадської організації «Китайська діаспора в Україні» – першої загальноукраїнської структури, що об'єднала вихідців з КНР. Організація була презентована не лише серед ки-

тайської спільноти, але й широкого політичного загалу. Одним з її радників став третій президент України В.Ющенко. Створення громадської організації підтримувало посольство КНР в Україні. Серед головних напрямів діяльності «Китайської діаспори в Україні» є: сприяння залученню інвестицій з КНР для розвитку місцевої економіки; організація громадської благодійної діяльності на користь населення України; сприяння викладанню китайської мови, поширення інформації про історію та культуру Китаю; просування освітнього, наукового та культурного обмінів між КНР та Україною; створення позитивного іміджу китайського народу в Україні, зокрема шляхом організації громадських заходів (Тижня китайсько-українського культурного обміну, святкування китайського Нового року в Україні тощо). (Китайська діаспора в Україні).

Отже, головними напрямками китайського «м'якого» впливу в Україні є мовно-культурний, освітньо-науковий та економічний. Причому реалізація останнього напряму, на відміну від двох перших, здійснюється значною мірою інерційно, шляхом розвитку торговельно-економічних відносин між КНР та Україною. Інституційною основою китайської «м'якої сили» в Україні є Інститути та Класи (Школи) Конфуція, приватні компанії та громадські організації, а також медіа. Сприяння розвитку цих інституцій тією чи іншою мірою здійснює КНР через своє Посольство в Україні. Загалом можна підтвердити поширену в науковому дискурсі тезу про культуроцентричність китайської «м'якої сили», тоді як у «soft power» західних демократій ціннісна складова відіграє ключову роль. Це пояснюється тим, що поширенню політичних цінностей Китайської Народної Республіки перешкоджає прозахідний курс України, а також антикомуністична політика її керівництва, яка останніми роками стала ще більш послідовною. Проникненню «м'якої сили» КНР також не сприяють її «теплі та дружні» відносини з РФ під час російсько-української війни. Втім, підтвердження останньої тези вимагає проведення окремого дослідження.

Література

- Ворожбит О. Лапа тигра. М'яка сила Китаю в Україні. *Український тиждень*. 2019. № 32(612). URL: <https://tyzhden.ua/lara-tyhra-m-iaka-syla-kytaiu-v-ukraini/> (дата звернення: 26.09.2023).
- Горюнов Д., Прохоров Б., Сахно Г. Китайський економічний слід в Україні: аналітична записка. 2021. 62 с. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Китайський-економічний-слід-в-Україні-1.pdf> (дата звернення: 14.09.2023).
- Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України*. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2023).
- Ерман Г. Як Китай втрачає відносини з Україною. *BBC news Україна*. 2023. 21 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cydbey25dg2o> (дата звернення: 25.09.2023).
- Журнал «Україна – Китай». *Українська асоціація китаєзнавців*. URL: <https://sinologist.com.ua/category/publication/journal/> (дата звернення: 21.09.2023).
- Знайомство з українською редакцією при Центрі мовлення на країни Європи та Латинської Америки Медіакорпорації Китаю. *China Radio International (CRI)*. URL: <https://ukrainian.cri.cn/brief/index.shtml> (дата звернення: 14.09.2023).
- Китайська діаспора в Україні (сайт громадської організації). URL: <http://dciu.org.ua/> (дата звернення: 16.09.2023).
- Климчук І. І., Орлов С. Ю. «Гостра сила» Китаю в контексті України. *Молодий вчений*. 2021. № 10(98). С. 188–191. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-10-98-40>
- Кравченко А. Культурна дипломатія Китаю в Україні: ціннісні вектори взаємодії. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»*: зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 75. С. 98–103.
- Мателешко Ю. П. Особливості інститутів Конфуція як інструментів «м'якого» впливу Китаю. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали XVI міжнародної наукової конференції* (30 листопада 2022 р., м. Київ). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2022. С. 114–117. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-28>
- Сайт Посольства Китайської Народної Республіки в Україні. URL: <http://ua.china-embassy.gov.cn/> (дата звернення: 11.09.2023).
- Солонина Є. «Китайська кухня»: інформаційний вплив КНР в Україні. *Радіо Свобода*. 2021а. 30 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/information-influence-media-prc-china-ukraine/31073783.html> (дата звернення: 11.09.2023).

- Солонина Є. Український «чайна-таун»: що варто знати про китайську діаспору в Україні. *Radio Svoboda*. 2021b. 15 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajinsjkyj-chajna-taun-shho-var-to-znaty-pro-kytajsjku-diasporu-v-ukrajini/31151239.html> (дата звернення: 16.09.2023).
- Співпраця у сфері освіти. *Посольство України в Китайській Народній Республіці*. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4965-spivprasya-v-galuzi-osviti> (дата звернення: 10.09.2023).
- Українсько-китайський центр розвитку культури і освіти (сайт товариства). URL: <http://www.uccscentre.com/> (дата звернення: 23.09.2023).
- Українсько-китайський центр Шовкового шляху (сайт компанії). URL: <https://uccsr.org.ua/> (дата звернення: 19.09.2023).
- Центр культури та мистецтв Китаю (сайт громадської організації). URL: <https://socaos.com.ua/> (дата звернення: 16.09.2023).
- ChinaStudy – грантова стипендіальна програма вищої освіти. URL: <https://chinastudy.com.ua/> (дата звернення: 19.09.2023).
- Confucius Institute. *Chinese International Education Foundation*. URL: <https://www.cief.org.cn/kzxy/> (дата звернення: 17.09.2023).
- Global 500 2022 ranking. *Brand Finance. Brandirectory*. URL: <https://brandirectory.com/rankings/global/2022/table> (дата звернення: 20.09.2023).
- Global Soft Power Index 2022. *Brand Finance*. URL: <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking> (дата звернення: 20.09.2023).
- Made in Ukraine: перевага чи білий шум для європейського споживача (результати міжнародного статистичного дослідження компанії Gradus Research). 2023. URL: https://gradus.app/documents/343/Gradus_Report_-_Consumption_in_Europe_UA_0oKif6k.pdf (дата звернення: 15.09.2023).
- 陈陈林. 中国文化软实力发展对乌克兰的启示. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2018. № 3-4 (22-23). С. 19-24.

References

- Vorozhbyt, O. (2019). Lapa tyhra. M'iaka syła Kytaiu v Ukraini [Tiger paw. China's soft power in Ukraine]. *Ukrainskyi tyzhden*, 32 (612). Retrieved from <https://tyzhden.ua/lapa-tyhra-m-iaka-syła-kytaiu-v-ukraini/> [in Ukrainian].
- Horiunov, D., Prokhorov, B. & Sakhno, H. (2021). *Kytaiskyi ekonomichnyi slid v Ukraini: analitychna zapyska* [Chinese economic footprint in Ukraine: an analytical note]. Retrieved from <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Китайський-економічний-слід-в-Україні-1.pdf> [in Ukrainian].
- Ekonomichna statystyka / Zovnishnoekonomichna diialnist. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
- Erman, H. (2023). Yak Kytai vtrachaie vidnosyny z Ukrainoiu [How China is losing relations with Ukraine]. *BBC news Ukraina*, 21 bereznia. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cyd6ey25dg20> [in Ukrainian].
- Zhurnal «Ukraina – Kytai». *Ukrainska asotsiatsiia kytaieznaotsiv*. Retrieved from <https://sinologist.com.ua/category/publication/journal/> [in Ukrainian].
- Znaiomstvo z ukrainskoioi redaktsiieiu pry Tsentri movlennia na krainy Yevropy ta Latynskoi Ameryky Mediakorporatsii Kytaiu. *China Radio International (CRI)*. Retrieved from <https://ukrainian.cri.cn/brief/index.shtml> [in Ukrainian].
- Kytaiska diaspora v Ukraini (sait hromadskoi orhanizatsii). Retrieved from <http://dcu.org.ua/> [in Ukrainian].
- Klymchuk, I. & Orlov, S. (2021). «Hostra syła» Kytaiu v konteksti Ukrainy [China's sharp power in the ukrainian context]. *Molodyi vchenyi*, 10(98), 188–191. DOI <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-10-98-40> [in Ukrainian].
- Kravchenko, A. (2021). Kulturna dyplomatiia Kytaiu v Ukraini: tsinnisni vektory vzaiemodii [China's cultural diplomacy in Ukraine: value vectors of interaction]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii «Tendentsii ta perspektyvy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii»: zb. nauk. prats*, 75, 98–103 [in Ukrainian].
- Mateleshko, Yu. (2022). Osoblyvosti instytutiv Konfutsiia yak instrumentiv «m'iakoho» vplyvu Kytaiu [Peculiarities of Confucius Institutes as instruments of China's soft influence]. *Kytaiska tsyvilizatsiia: tradytsii ta suchasnist: materialy XVI mizhnarodnoi naukovo konferentsii*, 114–117. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-28> [in Ukrainian].
- Sait Posolstva Kytaiskoi Narodnoi Respubliky v Ukraini. Retrieved from <http://ua.china-embassy.gov.cn/> [in Chinese].
- Solonyna, Ye. (2021). «Kytaiska kukhnia»: informatsiinyi vplyv KNR v Ukraini ["Chinese cuisine": the information influence of the People's Republic of China in Ukraine]. *Radio Svoboda*, 30 sichnia. Retrieved

- from <https://www.radiosvoboda.org/a/information-influence-media-prc-china-ukraine/31073783.html> [in Ukrainian].
- Solonyna, Ye. (2021). Ukrainskyi «chaina-taun»: shcho varto znaty pro kytaiisku diasporu v Ukraini. *Radio Svoboda*, 15 bereznia. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajinsjkyj-chajna-taun-shho-varto-znaty-pro-kytajsju-diasporu-v-ukrajini/31151239.html> [in Ukrainian].
- Spivpratsia u sferi osvity. *Posolstvo Ukrainy v Kytaiskii Narodnii Respublitsi*. Retrieved from <https://china.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4965-spivpracya-v-galuzi-osviti> [in Ukrainian].
- Ukrainsko-kytayskyi tsentr rozvytku kultury i osvity (sait tovarystva). Retrieved from <http://www.uccecentre.com/> [in Ukrainian].
- Ukrainsko-kytayskyi tsentr Shovkovoho shliakhu (sait kompanii). Retrieved from <https://uccsr.org.ua/> [in Ukrainian].
- Tsentr kultury ta mystetstv Kytau (sait hromadskoi orhanizatsii). Retrieved from <https://cocaoc.com.ua/> [in Ukrainian].
- ChinaStudy – hrantova stypendialna prohrama vyshchoi osvity. Retrieved from <https://chinastudy.com.ua/> [in Ukrainian].
- Confucius Institute. *Chinese International Education Foundation*. Retrieved from <https://www.cief.org.cn/kzxy/> [in English].
- Global 500 2022 ranking. *Brand Finance. Brandirectory*. Retrieved from <https://brandirectory.com/rankings/global/2022/table> [in English].
- Global Soft Power Index 2022. *Brand Finance*. Retrieved from <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking> [in English].
- Made in Ukraine: perevaha chy bilyi shum dlia yevropeiskoho spozhyvacha (rezultaty mizhnarodnoho staty-stychnoho doslidzhennia kompanii Gradus Research). (2023). Retrieved from https://gradus.app/documents/343/Gradus_Report_-_Consumption_in_Europe_UA_0oKif6k.pdf [in Ukrainian].
- Chenlin, Ch. (2018). Zhōngguó wénhuà ruǎnshílì fāzhǎn duì wùkèlǎn de qīshì [The enlightenment of China's cultural soft power development on Ukraine]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalji rozvytok*, 3-4 (22-23), 19-24 [in Chinese].

Анотація

Мателешко Ю. П. Напрями та інституції «м'якого» впливу Китаю в Україні. – Стаття.

На основі застосування концепції американського вченого Дж.Най здійснено спробу з'ясувати головні напрями та інституції «м'якого» впливу Китайської Народної Республіки в Україні. Джерельну базу роботи складають опубліковані наукові праці українських та зарубіжних авторів, матеріали інтернет-сторінок різних інституцій, міжнародні рейтинги, публікації в засобах масової інформації, нормативно-правові документи та результати статистичних досліджень.

Головними напрямками китайського «м'якого» впливу в Україні є мовно-культурний, освітньо-науковий та економічний. Реалізація останнього напрямку, на відміну від двох перших, здійснюється значною мірою інерційно, шляхом розвитку торговельно-економічних відносин між КНР та Україною (до повномасштабної російсько-української війни Китай був одним з головних торговельних партнерів України). Інституційною основою «м'якої сили» Китайської Народної Республіки в Україні є Інститути та Класи (Школи) Конфуція, приватні компанії та громадські організації, а також медіа. Сприяння розвитку цих інституцій тією чи іншою мірою здійснюється КНР через її Посольство в Україні.

Загалом можна підтвердити поширену в науковому дискурсі тезу про культуроцентричність китайської «м'якої сили», тоді як у «soft power» західних демократій ціннісна складова відіграє ключову роль. Це пояснюється тим, що поширенню політичних цінностей Китайської Народної Республіки перешкоджає прозахідний курс України, а також пов'язана з ним антикомуністична політика її керівництва, що останніми роками стала ще більш послідовною. Проникненню «м'якої сили» Китаю сьогодні також заважає позиція його влади щодо російсько-української війни, зокрема небажання засудження агресора, та загалом стратегічне партнерство КНР з РФ.

Ключові слова: «м'яка сила», Україна, Китай, зовнішня політика, міжнародні відносини.

Summary

Mateleshko Yu. P. Directions and institutions of China's soft influence in Ukraine. – Article.

The article highlights the main directions and institutions of the People's Republic of China's soft influence in Ukraine. The work's source base consists published scientific works of Ukrainian and foreign authors, Internet pages of various institutions, international ratings, media publications, results of statistical studies, legal documents.

The main directions of the Chinese soft influence in Ukraine are cultural and linguistic, educational and scientific, and economic. The implementation of the latter direction, unlike the first two, is carried out largely inertially, through the development of trade and economic relations between the People's Republic of China and Ukraine (before the full-scale Russian-Ukrainian war, China was Ukraine's first trading partner). The institutional basis of the People's Republic of China's soft power in Ukraine are the Confucius Institutes and Classes (Schools), private companies and public organizations, as well as the media. China, to one degree or another, contributes to the development of these institutions through its Embassy in Ukraine.

In general, it is possible to confirm the thesis widespread in scientific discourse about the culture-centricity of Chinese soft power, while the value component plays a key role in the soft power of Western democracies. The spread of the People's Republic of China's political values is hindered by the pro-Western course of Ukraine, as well as the anti-communist policy of its leadership. This is also hindered by the position of the Chinese authorities in relation to the Russian-Ukrainian war, in particular the unwillingness to condemn the aggressor, and in general the People's Republic of China's strategic partnership with the Russian Federation.

Key words: soft power, Ukraine, China, foreign policy, international relations.